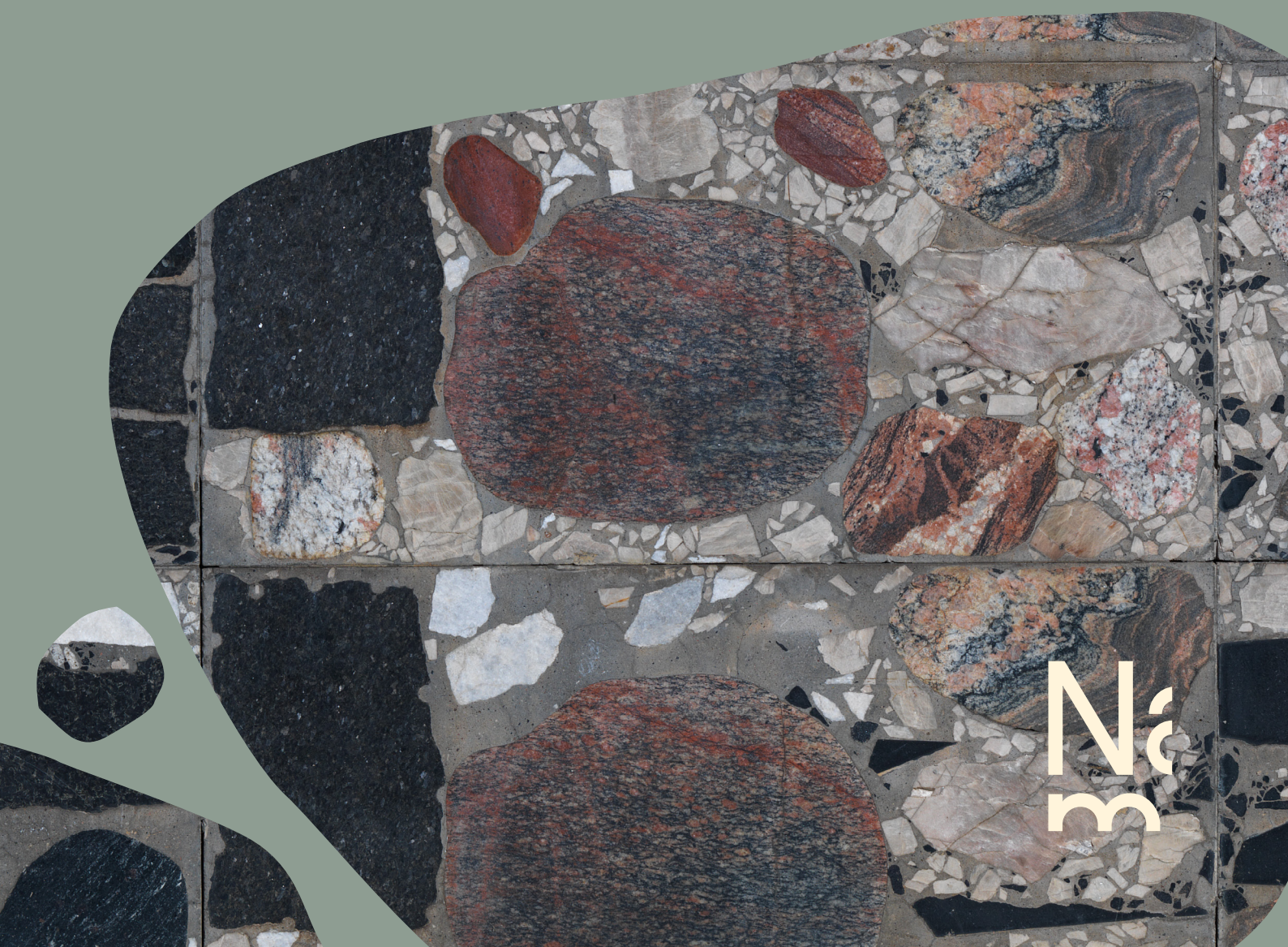

Nasjonal-
museet
Arkitektur

Lærerveiledning

Bevegelser
i betong
Concrete in
transition

Arkitekten
Erling Viksjø
og kunstnerne
The architect
Erling Viksjø
and his artist
collaborators

N
m

Om utstillingen

Erling Viksjøs bygninger utfordrer forestillinger om hva som er god arkitektur. Han var betongens fremste arkitekt i etterkrigstiden i Norge, særlig kjent for sine høyhus. Samtidig var han den som gikk lengst i å samarbeide med kunstnere.

Møtet mellom kunst og arkitektur blir et stort tema etter andre verdenskrig. Hvordan bygge monumentalt uten å gi assosiasjoner til totalitære regimers bygninger? En strategi var å føre kunst og arkitektur sammen i en syntese.

Denne utstillingen ser på Viksjøs utstrakte samarbeid med kunstnere, som Carl Nesjar, Pablo Picasso, Hannah Ryggen, Inger Sitter, Synnøve Anker Aurdal, Kai Fjell, Tore Haaland, Ramon Isern, Odd Tandberg og Jakob Weidemann.

I dialog med ingeniører og kunstnere eksperimenterte Viksjø med nye materialer og teknikker i betong. Utstillingen viser hvordan nyvinningene ble brukt i forskjellige prosjekter.

Viksjøs første store samarbeidsprosjekt var Høyblokka, hvor flere kunstnere sandblåste utsmykninger inn i veggene. Kunsten ble en del av arkitekturen, og ga bygget karakter. Utbyggingen av Regjeringskvartalet ble fullført med Y-blokka. Rivningen av dette hovedverket av Viksjø har møtt sterke protester, og har aktualisert behovet for vern av arkitektur fra denne perioden.

Samarbeid har også vært viktig i utformingen av utstillingen. Kunstneren Eline Mugaas har jobbet med museet og Erik Langdalen arkitektkontor om å utvikle utstillingens design. I tillegg viser hun egne arbeider.

Formidlingsalternativer

I denne utstillingen kan du velge mellom:

Alternativ 1:

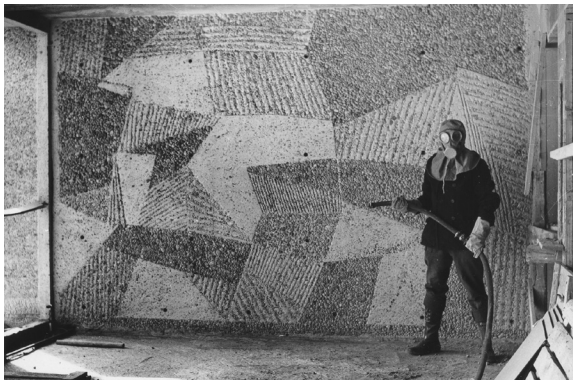
Dialogbasert omvisning i utstillingen (45 min)

Omvisningen tilpasses aldersgruppen.

Alternativ 2:

Kunst + arkitektur = sant
Filosofisk samtaleverksted (90 min)

Fra 5. trinn og oppover.

Carl Nesjar i Høyblokka. Foto: Ukjent, ca. 1957. Nasjonalmuseet

Forarbeid

Fortell hvem Erling Viksjø var og presenter bilder av hans mest sentrale bygg. Kanskje noen har sett disse før?

Spørsmålene nedenfor kan brukes som utgangspunkt for en diskusjon i klasserommet:

→ Hva er arkitektur?

→ Kan bygg som er laget av betong være vakre?

→ Bør vi bevare framfor å rive og bygg nytt?

→ Hva synes dere om rivningen av Y-blokka?

→ Hva er viktig i et samarbeid?

Hvem var Erling Viksjø?

→ Født i Trondheim i 1910.
Døde i 1971

→ Utdannet ved Norges Tekniske Høyskole (NTH)

→ Startet eget arkitektkontor etter andre verdenskrig

→ Inspirert av Le Corbusier

→ Brukte mye betong i sine bygninger

→ Sentrale prosjekter:
Bakkehaugen kirke (1959)
Hydrobygget (1963)
Y-blokka (1969)
Høyblokka (1959)
Oslo helseråd (1969)

Inger Sitter, Skisse til utsmykning i Høyblokka, ca. 1958. Nasjonalmuseet.

Etterarbeid

Fortsett gjerne samtalen om Viksjøs arkitektur og kunstnersamarbeid, og spør elevene om det var noe de syntes var spesielt interessant i utstillingen. Forslag til oppgaver til bruk i klasserommet:

→ Tegn ditt eget utkast til utsmykning i betong. Utsmykningen kan enten være abstrakt eller figurativ. Som eksempler kan du se nærmere på Inger Sitter og Pablo Picassos utsmykninger.

→ Tegn mønstre som kan fylle større flater. Her kan du hente inspirasjon fra Kai Fjells mønster i fasaden til Bakkehaugen kirke eller Viksjøs mønstre på Høyblokkas sidevegg og søyler.

→ Lag en liste med argumenter for og mot bevaring av Y-blokka. Diskuter i plenum etterpå.

Det er også mulig å ta elevene med på en vandring i Viksjøs Oslo og studere bygningene fra utsiden.

Sentrale begreper

Naturbetong: Sammen med ingeniøren Sverre Jystad utviklet Viksjø et nytt materiale, naturbetong, som ble patentert i 1955. Småstein ble tilført støpmassen og senere sandblåst. Brukt for første gang i større skala på Stortingsmennes hybelhus.

Sandblåsing: En teknikk brukt for å skape bilder og mønstre i betongoverflaten. Utført ved hjelp av et sandblåserapparat, hvor sand ble blåst ut av en gummislange med stor kraft, slik at steinmassen kom til syne.

Integrert kunst: Kunst laget spesielt til en bestemt bygning. Integrert kunst er ofte i samme materiale som bygningen for øvrig. Kunsten fremstår som uløselig knyttet til arkitekturen.

Bakkehaugen kirke, Oslo. Foto: Telgens fotoatelier, ca. 1959. Nasjonalmuseet

Hjelpemidler

Erling Viksjø og Regjeringsbygningen:

<http://harriet.nasjonalmuseet.no/regjeringsbygningen/>

Carl Nesjar. Kunstneren som påvirket

selveste Picasso:

<https://www.nasjonalmuseet.no/historier-fra-museet/dypdykk-i-samlingen/carl-nesjar-100-ar/>

Y-blokka – kunst og arkitektur i uatskillelig samspill:

<https://www.nasjonalmuseet.no/historier-fra-museet/dypdykk-i-samlingen/y-blokka/>

Bevegelser i betong #1:

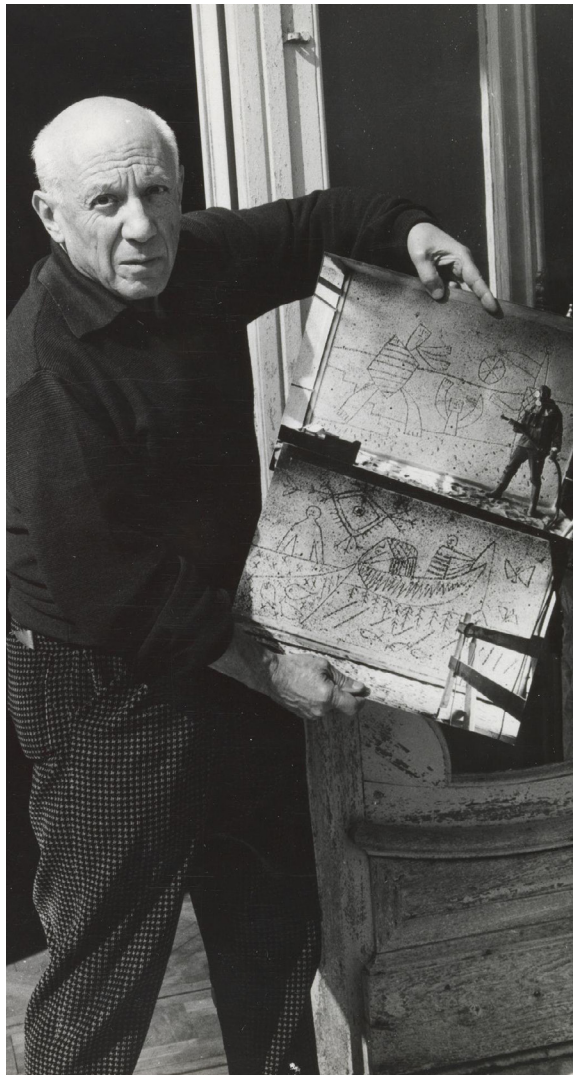
Kunsten er uløselig knyttet til arkitekturen:

<https://youtu.be/mMqZO8hqsjc>

Bevegelser i betong #2:

Begynnelsen på Y-blokka:

<https://youtu.be/2nOVXpPEj7w>

Pablo Picasso med fotografier fra Høyblokka. Foto: Antakelig Carl Nesjar, 1960-årene. Nasjonalmuseet

Nasjonalmuseet

Nasjonalmuseet – Arkitektur
Bankplassen 3, Oslo

nasjonalmuseet.no

N
a
m

